

Institute for Democracy and Mediation
Instituti për Demokraci dhe Ndërmjetësim

ALBANIAN INSTITUTE
of SCIENCE

Citizens Channel

Iniciativa Ndërkombëtare për Buxhete Transparente Open Budget dhe Parlamenti

Besjana HYSA - Eksperte në Data Science dhe Informatikë Ekonomike

Aranita BRAHAJ - Ekspert Ligjor / Drejtor Ekzekutiv AIS

UK International
Development

Partnership | Progress | Prosperity

British Embassy
Tirana

Çfarë është Open Budget ?

Çfarë është Open Budget ?

- Të dhënat e hapura të buxhetit përfshijnë informacion mbi borxhin e qeverisë, tatimet, kontraktimet, grantet, subvencionet dhe shpenzimet.
- Më konkretisht, të dhënat e buxhetit të hapur përcaktohen nga grupet e të dhënave dhe vlerat sasiore për financat publike që informojnë shpenzimet e qeverisë për buxhetet dhe fondet e caktuara për shpenzimet e brendshme;
- Termi i hapur i referohet ripërdorshmërisë ligjore dhe teknike të të dhënave.

Çfarë është Open Budget ?

- Hapja e të dhënave buxhetore kërkon bërjen e të dhënave buxhetore:
 - të disponueshme,
 - të aksesueshme,
 - të lexueshme nga makina
 - lehtësisht të përdorshme.
- Parimet e open data ofrojnë udhëzime të përgjithshme mbi mënyrën e hapjes së të dhënave dhe kërkesat teknike dhe ligjore të ripërdorimit.

Çfarë është Open Budget ?

- Hapja e të dhënave për pjesëmarrje qytetare dhe masave të llogaridhënies lejon që të Open Budget Data të veprojnë si mundësues dhe ofrues të qëllimeve më të gjera, duke përfshirë:
 - rritjen e transparencës
 - shpenzimet efektive.
- Rrjedhimisht, krijimi i mekanizmave për t'u angazhuar dhe për të kërkuar reagime nga shoqëria civile është i nevojshëm për të vlerësuar aftësinë e institucioneve për të përmbushur nevojat publike.

Çfarë është Open Budget ?

- Deklarata e Open Government favorizon hapjen dhe rekomandon fuqishëm institucionet që të marrin në konsideratë pjesëmarrjen e qytetarëve dhe masat e llogaridhënies.
- Buxheti Transparent ofron qasje të lirë dhe të qartë në të dhënat financiare të qeverisë.
- Përmban informacione mbi të ardhurat, shpenzimet, borxhet, kontratat, dhe shumë më tepër.
- Lejon qytetarët dhe organizatat shoqërore të monitorojnë dhe vlerësojnë përdorimin e fondeve publike.

Rëndësia e Open Budget

- Përmirëson llogaridhënien dhe zbatimin e rregullave financiare.
- Nxiti pjesëmarrjen e qytetarëve në procesin e vendimmarrjes.
- Forcon besimin në institucionet qeverisëse dhe rrit transparencën.

Historiku i Iniciativave për Open Budget

- Fillimi i iniciativave për Open Budget daton në periudha të krizave ekonomike ndërkombëtare.
- Lakueshmëria e tyre dhe kuadri i para-krijuar sigurojnë një bazë për parlamentarët dhe organizatat e shoqërisë civile që të krijojnë mjetet ose iniciativat e tyre të formësuara nga kontekstet e tyre specifike.
- Shpenzimet publike dhe të dhënat buxhetore janë të rëndësishme sepse rrëfejnë blerjen dhe sigurimin e (ri)shpërndarjes së burimeve.
- Shpenzimet qeveritare janë të lidhura me matjet e të ardhurave kombëtare, të ardhurat dhe modelet e pabarazive.

Historiku i Iniciativave për Open Budget

- Peizazhi i shpenzimeve qeveritare ka ndryshuar historikisht dhe ka krijuar kategorizime midis:
 - të dhënave të buxhetit të hapur,
 - të dhënave të shpenzimeve të hapura
 - të dhënave të hapura financiare.
- Në mesin e shekullit të 19-të, qeveritë evropiane ishin mësuar të publikonin buxhetet si një mekanizëm për të miratuar dhe mandatuar taksat.
- Gjatë shekullit të 20-të, shpenzimet publike dhe investimet në shërbimet sociale, dhe së fundmi, partneritetet me kompanitë private për të ndërtuar projekte infrastrukturore, u rritën (rritja ishte më drastike në vendet me të ardhura të larta).

Historiku i Iniciativave për Open Budget

- Shpenzimet e hapura bazohen në të dhënat e buxhetit të hapur dhe karakterizohen nga informacioni për shpenzimet publike të lexueshme nga makina (kompjuterat).
- Partneriteti Ndërkombëtar i Buxhetit (IBP) dhe OpenSpending.org janë aktorë të shquar bashkëkohorë brenda këtyre nëngrupeve.

Historiku i Iniciativave për Open Budget

International Budget Partnership është një nga organizatat kryesore botërore që punon për të ndihmuar në menaxhimin më të përgjegjshëm të parave publike. Ata bashkëpunojmë me shoqërinë civile, qeveritë dhe analistët buxhetorë për të promovuar transparencën dhe përgjegjshmërinë në shpenzimet publike.

- Për 20 vitet e fundit, IBP ka:
 - bashkëpunuar dhe forcuar shoqërinë civile dhe organizatat qeveritare,
 - ka monitoruar dhe vlerësuar transparencën e buxheteve në mbarë botën,
 - është angazhuar me aktorë ndërkombëtarë për të përcaktuar normat dhe standardet,
 - ka publikuar raporte dhe gjetje të rasteve studimore për të promovuar strategji efektive,
 - propozoi reforma të qeverive për të menaxhuar më mirë fondet publike.

Historiku i Iniciativave për Open Budget

- OpenSpending.org është një bazë të dhënash që lejon përdoruesit të vizualizojnë dhe analizojnë të dhënat fiskale të vëna në dispozicion të sferës publike.
- Kjo bazë të dhënash funksionon në softuer të hapur dhe në mënyrë aktive gjeneron dhe kuron grupe të dhënash të lexueshme nga kontribues vullnetarë.
- Iniciativa e Open Spending është përqafuar dhe në Shqipëri nga shoqëria civile, përkatësisht AIS ka zhvilluar databazën : <https://openspending.al/>

Parlamenti dhe Monitorimi i Buxhetit

- Parlamenti është organi kryesor për monitorimin dhe hartimin e buxhetit në një sistemi demokratik.
- Roli i parlamentit është jetësor për sigurimin e:
 - llogaridhënies
 - transparentësisë në shpenzimet publike.
- Parlamenti ka përgjegjësinë kryesore për të mbikqyrur se si fondet publike përdoren dhe për të siguruar që ato përputhen me nevojat dhe prioritetet e popullsisë.

Parlamenti dhe Monitorimi i Buxhetit

- Përveç monitorimit të shpenzimeve, parlamenti gjithashtu ka detyrën të hartojë dhe të miratojë buxhetin, duke u siguruar që të gjitha politikat dhe programet buxhetore përmbushin qëllimet dhe synimet e vendosura.
- Nëpërmjet procesit të monitorimit dhe hartimit të buxhetit, parlamenti ofron një platformë për diskutimin publik dhe përfaqësimin e interesave të qytetarëve në procesin e shpenzimeve publike.
- Rëndësia e pavarësisë së parlamentit dhe transparencës në veprimtarinë e tij është thelbësore për funksionimin e një demokracie të qëndrueshme dhe të besueshme.

Rritja e Pjesëmarrjes Qytetare në Konsultime për Buxhetin

- Pas zbatimit të iniciativave për Open Budget, ka pasur një rritje të ndjeshme në pjesëmarrjen qytetare në procesin e konsultimeve për buxhetin.
- Kjo rritje është rezultat i përmirësimeve të ndërmarra për të bërë procesin e hartimit të buxhetit më transparent dhe më të arritshëm për qytetarët.

Rritja e Pjesëmarrjes Qytetare në Konsultime për Buxhetin

- Disa shembuj të suksesshëm të rritjes së pjesëmarrjes qytetare përfshijnë:
 - organizimin e takimeve publike për diskutimin e buxhetit,
 - zhvillimin e faqeve të internetit të specializuara për të shpjeguar detaje buxhetore në mënyrë të qartë dhe të thjeshtë,
 - përdorimin e teknologjisë për të lehtësuar qasjen e qytetarëve në informacione të dhëna buxhetore.

Rritja e Pjesëmarrjes Qytetare në Konsultime për Buxhetin

Për të përmirësuar edhe më tej pjesëmarrjen qytetare, është e rëndësishme të investohet në edukimin e qytetarëve në lidhje me procesin e hartimit të buxhetit dhe të sigurohet që platformat dhe mjetet për pjesëmarrje janë të arritshme dhe të lehta për t'u përdorur për të gjithë.

Modeli Britanik "Where Does My Money Go "

- Një shembull i suksesshëm i transparencës së buxhetit është modeli britanik " Where Does My Money Go " .
- Ky model ofron një platformë të qartë dhe të lehtë për të parë se si përdoren fondet publike në nivel lokal dhe kombëtar.
- Përmes këtij modeli, qytetarët mund të hulumtojnë dhe të analizojnë shpenzimet e qeverisë në fusha të ndryshme, duke filluar nga arsimi dhe shëndetësia deri te transporti dhe infrastruktura.

Modeli Britanik "Where Does My Money Go "

- Faqja e internetit " Where Does My Money Go " përmban një gamë të gjerë të të dhënave dhe grafikëve të disponueshme për të bërë informacionin buxhetor më të qartë dhe të kuptueshëm për qytetarët.
- Modeli britanik ofron një shembull frytdhënës për vendet e tjera për të ndjekur në përpjekjet e tyre për të rritur transparencën dhe pjesëmarrjen qytetare në procesin e shpenzimit të fondeve publike.

Modeli Britanik "Where Does My Money Go"

WHERE DOES MY MONEY GO?

Showing you where your taxes get spent

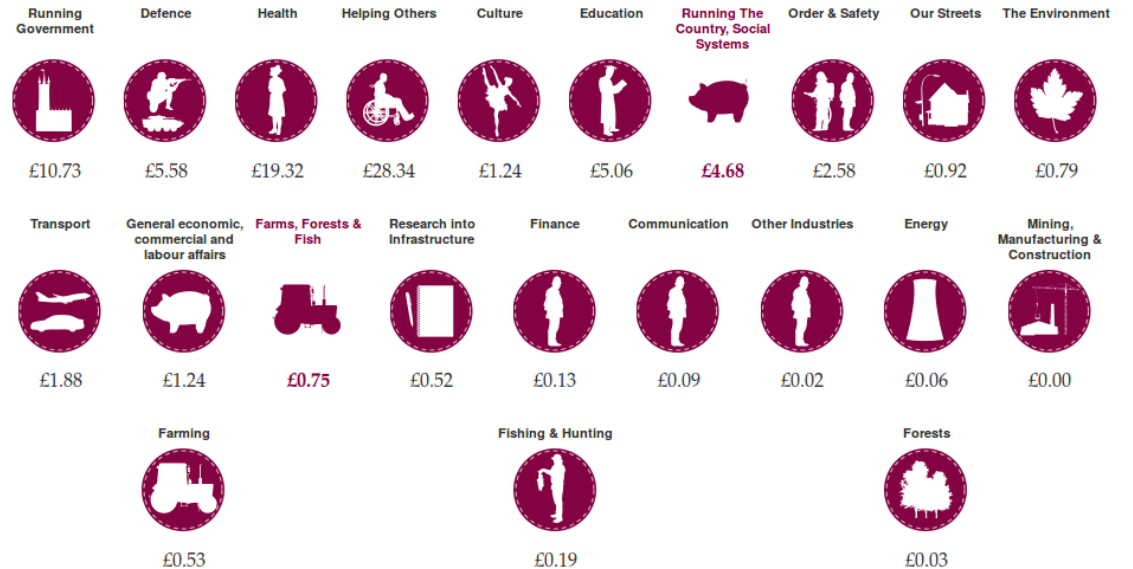
The Daily Bread Country & Regional Analysis Departmental Spending About

The Daily Bread Costs for the British Taxpayer per Day

SALARY
£85,890

SELECT YOUR SALARY

YOUR TAX
£28,924

Buxheti dhe Zhvillimi Ekonomik

- Buxheti transparent kontribuon në zhvillimin ekonomik duke krijuar një mjedis më të besueshëm për investitorët dhe bizneset.
- Një buxhet transparent siguron që qeverisja të përdorë efikashtërisht burimet dhe të shmangë keqmenaxhimin financiar, duke krijuar kushte më të mira për rritjen ekonomike të qëndrueshme.
- Transparenca në buxhet mund të ndihmojë në zbulimin e mundësive të reja të biznesit duke lehtësuar aksesin e tyre në informacione të rëndësishme rreth fondeve publike dhe nevojave të qeverisë për projekte dhe investime të reja.
- Një buxhet transparent krijon një mjedis të favorshëm për zhvillimin ekonomik duke rritur besimin e investitorëve, rritur stabilitetin financiar dhe duke promovuar inovacionin dhe zhvillimin e sektorit privat.

Iniciativat Ndërkombëtare për Buxhet Transparent

- Ekzistojnë disa iniciativa ndërkombëtare që kanë qënë thelbësore në promovimin e transparencës së buxhetit dhe përmirësimin e qeverisjes financiare.
- Një prej iniciativave më të rëndësishme është Open Budget Partnership (OBP), një aleancë e qeverive dhe organizatave shoqërore që punojnë për të rritur transparencën dhe pjesëmarrjen në procesin buxhetor. OBP ofron një platformë për monitorimin dhe vlerësimin e qeverive në zbatimin e standardeve të transparencës së buxhetit.

Iniciativat Ndërkombëtare për Buxhet Transparent

- Një tjetër iniciativë është Global Initiative for Fiscal Transparency (GIFT), një partneritet ndërkombëtar që synon të promovojë transparencën dhe llogaridhënien financiare në nivel global. GIFT ofron një forum për shkëmbimin e përvojave dhe praktikave të mira në fushën e transparencës së buxhetit.
- Një tjetër iniciativë ndërkombëtare është International Budget Partnership (IBP), një organizatë që punon për të rritur llogaridhënien financiare dhe pjesëmarrjen qytetare në procesin buxhetor. IBP monitoron buxhetin e qeverive në të gjithë botën dhe publikon raporte vlerësuese për nivelin e transparencës dhe llogaridhënies financiare.

Iniciativat Ndërkombëtare për Open Budget

Këto iniciativa kanë luajtur një rol kyç në rritjen e transparencës së buxhetit dhe në përmirësimin e qeverisjes financiare në nivel ndërkombëtar. Përmes shkëmbimit të përvojave dhe ngritjes së ndërgjegjësimit, ato kanë kontribuar në forcimin e llogaridhënies dhe pjesëmarrjes qytetare në proceset vendimmarrëse.

Zbatimi i Standardeve Ndërkombëtare për Open Budget

- Standarde të përbashkëta dhe ndërkombëtare për Open Budget kanë një rol kritik në përmirësimin e transparencës dhe llogaridhënies financiare në nivel global.
- Këto standarde ofrojnë një bazë të përbashkët për vlerësimin dhe monitorimin e transparencës së buxhetit, duke lejuar qeveritë të krahasojnë dhe vlerësojnë nivelin e tyre të llogaridhënies financiare në krahasim me standardet ndërkombëtare.
- Përfitimet e zbatimit të standardeve ndërkombëtare për Open Budget përfshijnë rritjen e besueshmërisë në institucionet publike, përmirësimin e qeverisjes financiare dhe rritjen e pjesëmarrjes qytetare në proceset vendimmarrëse.

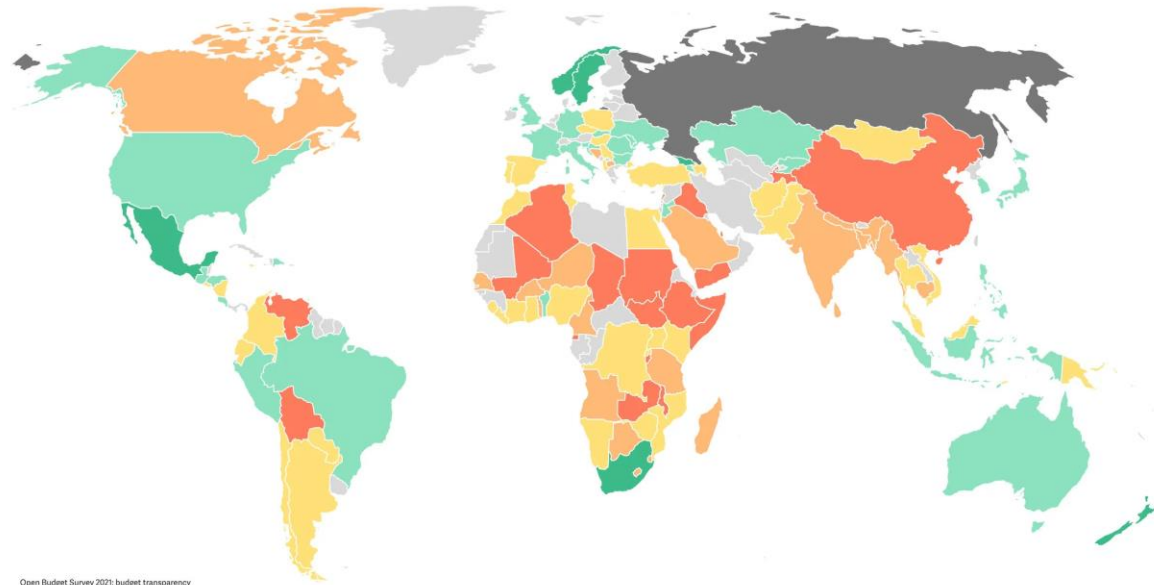

Zbatimi i
Standardeve
Ndërkombëtare
për Open
Budget

Zbatimi i Standardeve Ndërkombëtare për Open Budget

- Standardet për transparencën e buxhetit përfshijnë një sërë dokumentesh dhe udhëzimesh të përcaktuara nga organizata ndërkombëtare, si dhe iniciativa dhe aleancat qeveritare dhe shoqërore.
- Disa prej këtyre standardeve kryesore përfshijnë:
 - Open Budget Survey (OBS): Ky është një standard i përdorur nga International Budget Partnership (IBP) për të vlerësuar transparencën dhe llogaridhënien e buxhetit në nivel global. OBS vlerëson qeveritë bazuar në nivelin e transparencës së informacionit buxhetor dhe pjesëmarrjen qytetare në procesin buxhetor.
 - International Monetary Fund (IMF) Fiscal Transparency Code: Kjo është një seri standartesh dhe kriteresh të përcaktuara nga IMF për të vlerësuar transparencën dhe llogaridhënien financiare në nivel shtetëror. IMF përdor këto standarde për të vlerësuar praktikën buxhetore të vendeve anëtare dhe për të ofruar rekomandime për përmirësim.

Open Budget Survey 2021: budget transparency scores (Open Budget Index)

● Extensive Information Available (81-100)	● Substantial Information Available (61-80)
● Limited Information Available (41-60)	● Minimal Information Available (21-40)
● Scarce or No Information Available (0-20)	● Not assessed in the survey

Open Budget Survey

I. FISCAL REPORTING

1.1. Coverage

1.2. Frequency and Timeliness

1.3. Quality

1.4. Integrity

II. FISCAL FORECASTING AND BUDGETING

2.1. Comprehensiveness

2.2. Orderliness

2.3. Policy Orientation

2.4. Credibility

III. FISCAL RISK ANALYSIS AND MANAGEMENT

3.1. Risk Analysis and Disclosure

3.2. Risk Management

3.3. Fiscal Coordination

IV. RESOURCE REVENUE MANAGEMENT

4.1. Ownership, Contracting and Fiscal Regime

4.2. Fiscal Reporting

4.3. Fiscal Forecasts and Budgets

4.4. Fiscal Risk Analysis and Management

International
Monetary
Fund (IMF)
Fiscal
Transparen
cy Code

Zbatimi i Standardeve Ndërkombëtare për Open Budget

- Këto standarde dhe iniciativa janë shumë të rëndësishme për të promovuar transparencën dhe llogaridhënien në procesin buxhetor dhe për të forcuar qeverisjen dhe llogaridhënien financiare në nivel global.
- Megjithatë, zbatimi i këtyre standardeve përballen me disa sfida, siç janë mungesa e kapacitetit institucional, kufizimet financiare dhe rezistenca nga ana e aktorëve të brendshëm. Për të përballuar këto sfida, është e rëndësishme të përqendrohen përpjekjet në forcimin e kapaciteteve institucionale, rritjen e ndërgjegjësimit dhe përmirësimin e bashkëpunimit kombëtar dhe ndërkombëtar për të adresuar këto çështje.

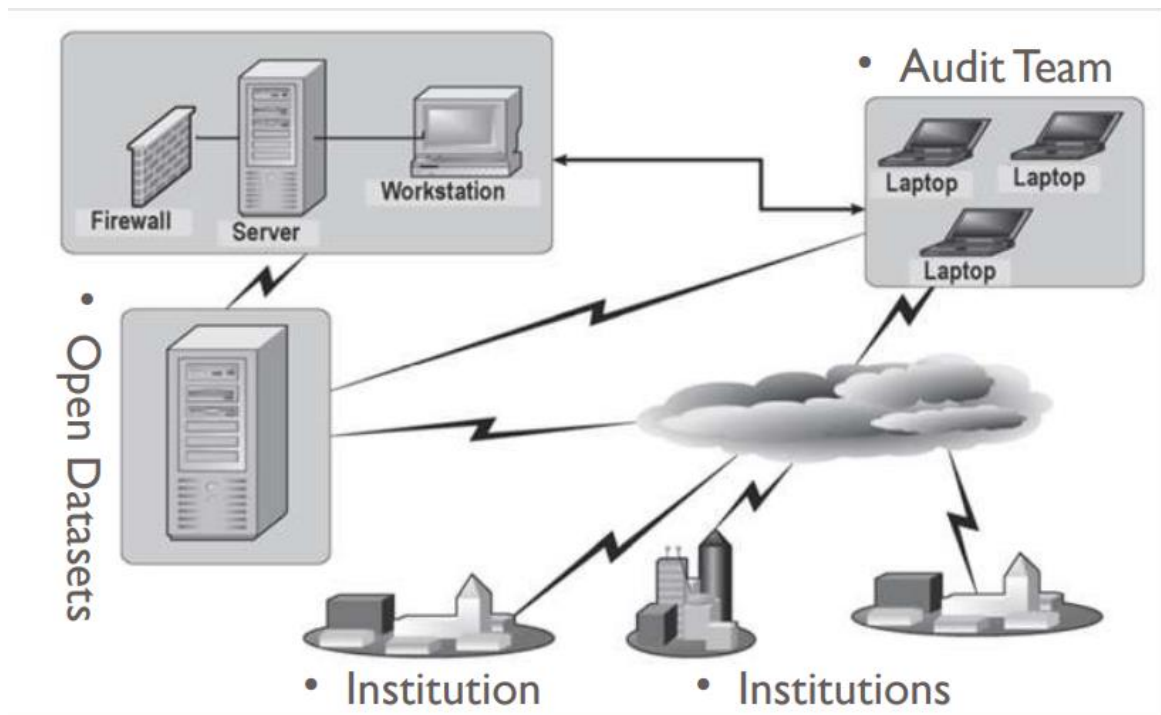

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

Në një kontekst nacional, menaxhimi dhe monitorimi i buxhetit përfshin një sërë procesesh dhe mjetesh të përdorura nga qeveritë për të siguruar një menaxhim të përgjegjshëm dhe transparent të financave publike.

Disa prej elementeve kyç të këtij procesi janë:

- Legjislacioni Buxhetor - Çdo vend ka ligje dhe rregullore specifike që përcaktojnë procesin buxhetor, duke përfshirë hartimin, aprovimin dhe monitorimin e buxhetit. Ky legjislacion përcakton edhe detyrimet dhe përgjegjësitë e institucioneve qeveritare për sigurimin e transparencës dhe llogaridhënie në shpenzimet publike.
- Auditimi Financiar - Institucionet e specializuara në auditim financiar, janë përgjegjës për monitorimin e shpenzimeve publike dhe për identifikimin e çdo mosrregullimi financiar.
- Auditimi financiar siguron një mekanizëm të jashtëm për vëzhgimin dhe vlerësimin e veprimtarisë financiare të qeverisë.

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

- Raportimi Publik - Qeveritë janë të detyruara të raportojnë dhe të publikojnë informacione të detajuara mbi shpenzimet publike. Kjo përfshin publikimin e buxhetit, raportet periodike financiare, dhe informatat e tjera relevante për situatën financiare të vendit.
- Pjesëmarrja e Qytetarëve - Për të shtuar transparencën dhe llogaridhënien, qeveritë mund të inkurajojnë pjesëmarrjen e qytetarëve në procesin buxhetor. Kjo përfshin konsultime publike për hartimin e buxhetit, zhvillimin e platformave të hapura për të shqyrtuar dhe vlerësuar shpenzimet publike, si dhe ofrimin e mundësive për raportim të denoncimeve për shkelje të mundshme buxhetore.
- Standardet Buxhetore - Përdorimi i standardeve dhe praktikave të mira në menaxhimin dhe monitorimin e buxhetit është një mjet i rëndësishëm për të siguruar një buxhet të qëndrueshëm dhe transparent. Përmes përdorimit të standardeve të pranuar ndërkombëtarisht, siç janë ato të Organizatës për Zhvillim dhe Bashkëpunim Ekonomik (OECD), vendet mund të përmirësojnë efikasitetin dhe llogaridhënien e procesit buxhetor.
- Këto elemente bashkëveprojnë për të siguruar që qeveritë kryejnë një menaxhim dhe monitorim efektiv të buxhetit, duke u fokusuar në transparencë, llogaridhënie dhe përgjegjshmëri ndaj qytetarëve të tyre.

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

Në kontekstin ndërkombëtar, menaxhimi dhe monitorimi i buxhetit përfshin një sërë procesesh dhe mjetesh për të siguruar që buxhetet janë të qëndrueshme dhe efektive. Këto përfshijnë:

- Standardet Ndërkombëtare - Organizatat ndërkombëtare si Organizata e Bashkëpunimit dhe Zhvillimit Ekonomik (OECD), Banka Botërore dhe Fondi Monetar Ndërkombëtar (FMN) zhvillojnë standarde dhe udhëzime për menaxhimin dhe monitorimin e buxhetit në nivel ndërkombëtar.
- Këto standardet përfshijnë parimet e mirë qeverisëse dhe praktikën e mira për të siguruar llogaridhënie dhe transparencë në procesin buxhetor.

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

- Koordinimi Ndërkombëtar - Bashkëpunimi dhe koordinimi mes vendeve në nivel ndërkombëtar është i rëndësishëm për menaxhimin dhe monitorimin e buxhetit.
- Përmes organizatave ndërkombëtare dhe dialogut diplomatik, vendet bashkëpunojnë për të adresuar sfidat e përbashkëta buxhetore dhe për të siguruar që ndihma dhe asistencat ndërkombëtare janë të koordinuara dhe efektive.

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

- Ndikimi i Ngjarjeve Ndërkombëtare - Ngjarje të tilla si krizat financiare ndërkombëtare, konfliktet dhe ndryshimet në tregjet e ndërkombëtare kanë ndikim të drejtpërdrejtë në menaxhimin dhe monitorimin e buxhetit.
- Vendet duhet të jenë të afta të adaptohen në këto kushte të ndryshme dhe të përdorin instrumentet dhe politikat e duhura për të menaxhuar rreziqet dhe për të siguruar që buxhetet janë të qëndrueshme.

Menaxhimi dhe Monitorimi i Buxhetit

- Bashkëpunimi Rajonal - Në disa raste, bashkëpunimi rajonal është i rëndësishëm për menaxhimin dhe monitorimin e buxhetit.
- Inicativat për bashkëpunim ekonomik, si Bashkimi Evropian dhe Organizata e Shteteve Amerikane, ofrojnë platforma për të koordinuar politikat buxhetore dhe për të adresuar sfidat e përbashkëta në nivel rajonal.

Faleminderit !

Ing. Besjana Hysa

Email: besjana.hysa@ais.al

Albanian Institute of Science

<https://ais.al/new/>

<https://www.facebook.com/AlbanianInstituteOfScience/>

@AIScience

aiscience